

Briselē, 22.3.2017.
SWD(2017) 115 final

KOMISIJAS DIENESTU DARBA DOKUMENTS

IETEKMES NOVĒRTĒJUMA KOPSAVILKUMS

Pavaddokuments dokumentam

Priekšlikums

EIROPAS PARLAMENTA UN PADOMES DIREKTĪVA

par apstākļu nodrošināšanu nolūkā dot dalībvalstu konkurences iestādēm iespēju efektīvāk izpildīt konkurences noteikumus un par iekšējā tirgus pienācīgas darbības nodrošināšanu

{ COM(2017) 142 final }

{ SWD(2017) 114 final }

{ SWD(2017) 116 final }

KOPSAVILKUMS
Ietekmes novērtējums par konkurences sekmēšanu ES uzņēmumu un patērētāju labā – Valstu konkurences iestāžu veiktās ES konkurences tiesību piemērošanas nostiprināšana
A. Rīcības nepieciešamība
Problēmas būtība un nozīme ES mērogā
<p>2004. gadā saskaņā ar Regulu 1/2003 tika decentralizēta ES konkurences noteikumu izpilde. Mērķis bija panākt šo noteikumu efektīvāku izpildi, paredzot, ka papildus Eiropas Komisijai noteikumu izpildi nodrošina arī valstu konkurences iestādes (VKI). Aizritējušā desmitgadē VKI ir ievērojami veicinājušas ES konkurences noteikumu izpildi, taču tās varētu darīt vēl vairāk. Neatklātu kartelu dēļ ik gadu tiek ciesti zaudējumi 181–320 miljardu euro apmērā. Karteli parasti paaugstina cenas par 17–30 %. Gan nesen veikti apsekojumi, gan Eiropas pusgada ietvaros veiktais darbs liecina, ka visā Eiropā joprojām ir vairākas nozares, kurās trūkst konkurences. Pastāv nepārprotama saikne starp VKI funkcijām un spēju pilnībā izpildīt ES konkurences noteikumus, no vienas puses, un tirgus konkurences nodrošināšanu, no otras puses.</p> <p>Ir četri pamatiemesli problēmām, kas ietekmē VKI spēju efektīvāk izpildīt noteikumus un saskaņā ar Regulu 1/2003 ieviesto decentralizēto sistēmu:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. trūkst efektīvu konkurences instrumentu; 2. trūkst efektīvu pilnvaru attiecībā uz atturošu naudas sodu uzlikšanu; 3. Eiropas mērogā vērojamās iecietības programmu atšķirības attur uzņēmumus no ziņošanas par karteljiem; 4. trūkst garantiju tam, ka VKI var neatkarīgi izpildīt ES konkurences noteikumus un ka tām tiek piešķirti darbam nepieciešamie resursi. <p>Ja VKI nespēj pilnībā izmantot savu potenciālu, tiek iedragāts viens no vienotā tirgus pamatprincipiem – nodrošināt, ka konkurence Eiropā netiek izkropļota. Mazinoties VKI nodrošinātās noteikumu izpildes efektivitātei, netiek nodrošināti tirgu efektīvai darbībai nepieciešamie apstākļi. Uzņēmumiem tiek liegta taisnīga, uz to objektīvajām spējām balstīta konkurence un ir jāsaņem ar šķēršļiem ieiešanai tirgū. Patērētājiem tiek liegti ieguvumi, ko nodrošina konkurences noteikumu efektīva izpilde, proti, zemākas cenas, labāka kvalitāte, plašāka izvēle un novatoriski produkti.</p>
Izvirzītie mērķi
<p>Nodrošinot, ka VKI efektīvāk izpilda noteikumus, tiktu panākts, ka tiek pilnībā atraisīts ar Regulu 1/2003 ieviestās decentralizētās sistēmas potenciāls. Tas veicinātu ES konkurences noteikumu izpildi, ko nodrošina VKI, un tirgu darbību Eiropā (vispārīgais mērķis). Lai to panāktu, jāsasniedz šādi konkrētie mērķi:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. nodrošināt, ka ikvienai VKI ir efektīvi izmeklēšanas un lēmumu pieņemšanas instrumenti; 2. nodrošināt, ka var tikt uzlikti atturoši naudas sodi; 3. nodrošināt, ka ikvienā VKI ir pienācīgi izstrādāta iecietības programma, kas tādējādi atvieglotu pieteikšanos uz iecietības režīma piemērošanu vairākās valstīs; un 4. nodrošināt, ka VKI ir piešķirti pietiekami resursi un ka šīs iestādes ES konkurences noteikumu izpildē var rīkoties neatkarīgi.
ES mēroga rīcības pievienotā vērtība (subsidiaritāte)
<p>Apzinātās problēmas būtu jārisina ar ES palīdzību, jo VKI piemēro ES noteikumus, kam ir pārrobežu tvērums. Vienas dalībvalsts konkurences iestādes veiktās izpildes darbības var ietekmēt citu dalībvalstu konkurenci, uzņēmumus un patērētājus. Piemēram, valsts mēroga kartelis parasti neļauj ienākt citu dalībvalstu konkurentiem. Ja kādai VKI nav izpildei nepieciešamo līdzekļu un instrumentu (piemēram, trūkst resursu), tas var tiešā veidā negatīvi ietekmēt ne tikai attiecīgās dalībvalsts, bet arī citu dalībvalstu uzņēmumus un patērētājus, kā arī VKI spēju sadarboties Eiropas līmenī. Dalībvalsts “Y” nevar novērst dalībvalstī “X” darbojošās VKI līdzekļu un instrumentu trūkumu, tādējādi šo problēmu ir iespējams risināt tikai ar ES mēroga rīcību.</p>
B. Risinājumi
Risinājuma varianti izvirzīto mērķu sasniegšanai. Vēlamais variants (ja ir) vai, ja tāda nav, attiecīgs pamatojums
<ol style="list-style-type: none"> 1. variants – netiek veiktas nekādas ES mēroga darbības (pamatscenārijs). 2. variants – tikai juridiski nesaistoši pasākumi. 3. variants – ES tiesību akts, ar ko VKI tiek noteikts līdzekļu un instrumentu minimums, kas tām dod iespēju efektīvi izpildīt noteikumus, un papildus tam atsevišķi juridiski nesaistoši pasākumi un attiecīgā

<p>gadījumā ierobežoti detalizētāki noteikumi.</p> <p>4. variants –ES tiesību akts, ar ko VKI tiek paredzēti vienādi, sīki noteikti līdzekļi un instrumenti.</p> <p>Vēlamais risinājums ir 3. variants.</p>
Dažādu ieinteresēto personu viedokļi. Atbalsts konkrētiem risinājuma variantiem.
<p>Visu kategoriju ieinteresētās personas (tostarp uzņēmumi, nozaru apvienības, advokātu biroji, patērētāju organizācijas un publiskās iestādes) uzskata, ka būtu jāveic pasākumi ar mērķi dot VKI iespēju efektīvāk izpildīt noteikumus. Šis viedoklis izkristalizējās sabiedriskajā apspriešanā, kas noslēdzās 2016. gada 12. februārī, un sanāsmēs ar ieinteresētajām personām.</p>
Ieguvumi no vēlamā variantā (ja tāds ir; pretējā gadījumā ieguvumi no galvenajiem variantiem)
<p>Nodrošinot valstu konkurences iestādēm līdzekļu un instrumentu minimumu, kas tām dotu iespēju darboties efektīvāk, ES konkurences noteikumi tiktu izpildīti efektīvāk un visā Eiropā tiktu veicināta konkurences tiesību ievērošana. Tādējādi tirgi kļūtu atvērtāki un sekmētu konkurenci, un uzņēmumu konkurence būtu taisnīgāka. Līdz ar to uzņēmumi vairotu labklājību un radītu darbvietas, kā arī kļūtu pievilcīgāki investoriem. Asāka konkurence vairo ražīgumu, kas ir būtisks ekonomikas izaugsmes virzītājspēks. Konkurences noteikumu efektīvāka izpilde aizsargā Eiropas patērētājus pret tādu darījumdarbības praksi, kuras rezultātā preču un pakalpojumu cenas tiek mākslīgi uzturētas augstā līmenī, un palielina novatorisku preču un pakalpojumu pieejamību par pieņemamām cenām. Kopējs standartu minimums attiecībā uz izmeklēšanas un sankciju piemērošanas instrumentiem mazinātu iespēju, ka dažādās valstīs procedūras iznākums atšķiras, un padarītu VKI veikto ES konkurences noteikumu piemērošanu paredzamāku. ES konkurences iestādes varētu labāk sadarboties viena ar otru. Pārrobežu saimniecisko darbību veicošajiem uzņēmumiem samazinātos vai vispār izzustu izmaksas saistībā ar pielāgošanos dažādām tiesību sistēmām. Šo variantu atbalsta lielākā daļa ieinteresēto personu. Vēlamā variantā kvalitatīvo un kvantitatīvo ieguvumu (piemēram, pozitīvā ietekme uz kopējo faktoru produktivitāti, kas ir būtisks IKP elements) izvērtējums liecina, ka ieguvumi lielā mērā pārsniedz īstenošanas izmaksas.</p>
Izmaksas, ko rada vēlamais variants (ja tāds ir; pretējā gadījumā ieguvumi no galvenajiem variantiem)
<p>Galvenās izmaksas, ko radītu vēlamais variants, ir likumdošanas iniciatīvas īstenošanas izmaksas publiskajās pārvaldes iestādēs, zināmas izmaksas saistībā ar mācībām un iepazīšanos ar ieviestajām izmaiņām un, iespējams, dažu VKI darbinieku skaita ierobežots palielinājums. Uzņēmumiem rastos ierobežotas sākotnējās pielāgošanās izmaksas saistībā ar iepazīšanos ar jaunajiem noteikumiem (atkarīgas no tā, kurā dalībvalstī tie darbojas). Kopumā pārrobežu saimniecisko darbību veicošajiem uzņēmumiem samazinātos izmaksas saistībā ar pielāgošanos dažādām tiesību sistēmām, un tas ļautu nostiprināt vienoto tirgu.</p>
Ietekme uz MVU un konkurētspēju
<p>Konkurences noteikumu efektīvāka izpilde nozīmē atvērtākus tirgus ar asāku konkurenci, kuros visi uzņēmumi, tostarp MVU un jaunuzņēmumi, var taisnīgi konkurēt un attīstīties vienotajā tirgū.</p>
Vai tiks būtiski ietekmēts dalībvalstu budžets un pārvaldes iestādes?
<p>VKI jau pastāv pamatsatvars ES konkurences noteikumu izpildei, taču ir zināmi trūkumi vai ierobežojumi. Īstenošanas izmaksas būtu atšķirīgas atkarībā no tā, kādā mērā jau ir ieviestas normas, kas VKI dod iespēju efektīvi izpildīt noteikumus. Izmaksas rastos arī tām dalībvalstīm, kuru VKI nepietiek resursu tām uzticēto uzdevumu izpildei.</p>
Citāda būtiska ietekme
<p>Piešķirot VKI efektīvas papildu pilnvaras, tiks obligāti ievērots nepieciešamības un samērīguma princips un tiks pienācīgi ievērotas pamattiesības.</p>
Proporcionalitāte
<p>Standartu minimuma noteikšana ar mērķi dot VKI iespēju efektīvi izpildīt ES konkurences noteikumus nodrošinātu pareizo līdzsvaru starp vispārīgā mērķa un konkrēto mērķu sasniegšanu un valstu pārvaldes tradīciju ievērošanu. Dalībvalstīm joprojām būs iespēja noteikt arī augstākus standartus un pielāgot noteikumus valsts specifikai.</p>
D. Turpmākā rīcība
Politikas pārskatīšanas grafiks

Jaunā ES tiesiskā regulējuma iestrādāšana valstu tiesībās tiks uzraudzīta un novērtēta. Kad būs pagājuši pieci gadi kopš transponēšanas, tiks veikts *ex post* novērtējums, lai izvērtētu, vai izvirzītie mērķi ir sasniegti.